

РІВНЕНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ГУМАНІТАРНИЙ
УНІВЕРСИТЕТ

**О Н О В Л Е Н Н Я З М І С Т У , Ф О Р М Т А
М Е Т О Д І В Н А В Ч А Н Н Я І В И Х О В А Н Н Я
В З А К Л А Д А Х О С В І Т И**

Збірник наукових праць

Наукові записки
Рівненського державного гуманітарного університету

Випуск 15

Заснований в 1996 році

Рівне – 2001

ББК 74.20

О - 59

УДК: 37: 371: 372: 373: 378

Оновлення змісту, форм та методів навчання і виховання в закладах освіти: Збірник наукових праць:

**Наукові записки Рівненського державного
гуманітарного університету. Випуск 15. — Рівне,
РДГУ, 2001 р. — 160 с.**

Збірник наукових праць містить статті з актуальних проблем теорії та історії педагогіки, дидактики, методики навчання, виховання і розвитку дітей та учнівської молоді в закладах освіти.

Опубліковані матеріали можуть бути корисними для науковців, практичних психологів, учителів, викладачів та студентів педагогічних університетів, інститутів та коледжів.

РЕДАКЦІЙНА КОЛЕГІЯ:

Головний редактор доктор педагогічних наук, професор, дійсний член АПСН
Мітюров Борис Никифорович (Рівненський державний гуманітарний університет);

доктор психологічних наук, професор, член-кореспондент АПН України **Бех Іван Дмитрович**
(Інститут проблем виховання АПН України);

доктор педагогічних наук, професор **Будний Богдан Євгенович**
(Тернопільський державний педагогічний університет ім. Володимира Гнатюка);

кандидат педагогічних наук, професор **Воробйов Анатолій Миколайович**
(заступник головного редактора, Рівненський державний гуманітарний університет);

доктор педагогічних наук, професор, дійсний член АНВШ України **Дем'янчук Анатолій Степанович**
(Рівненський економіко-гуманітарний інститут);

доктор педагогічних наук, професор **Коваль Ганна Петрівна**
(Рівненський державний гуманітарний університет);

доктор педагогічних наук, професор **Лисенко Неля Василівна**
(Прикарпатський педагогічний університет ім. В. Стефаника);

доктор педагогічних наук, професор **Лісова Світлана Валеріївна**
(Рівненський державний гуманітарний університет);

доктор педагогічних наук, професор **Павлютенков Євген Михайлович**
(Запорізький обласний інститут удосконалення вчителів)

доктор психологічних наук, професор **Пасічник Ігор Демидович**
(Університет "Острозька Академія");

кандидат педагогічних наук, професор **Поніманська Тамара Іллівна**
(Рівненський державний гуманітарний університет)

доктор психологічних наук, професор **Савчин Мирослав Васильович**
(Дрогобицький державний педагогічний інститут ім. Івана Франка);

доктор психологічних наук, професор, дійсний член МАПН **Сергєєв Олександр Васильович**
(Запорізький державний університет)

доктор педагогічних наук, професор **Сметанський Микола Іванович**
(Вінницький державний педагогічний університет ім. М. Коцюбинського);

доктор педагогічних наук, професор **Терещук Григорій Васильович**
(Тернопільський державний педагогічний університет ім. Володимира Гнатюка);

кандидат педагогічних наук, професор, член-кореспондент АПСН **Тищук Віталій Іванович**
(Рівненський державний гуманітарний університет);

кандидат педагогічних наук, професор **Янцур Микола Сергійович**
(заступник головного редактора, відповідальний секретар, Рівненський державний гуманітарний університет).

Затверджено Вченою Радою Рівненського державного гуманітарного університету
(протокол № 8 від 30.03.2001 р.).

Збірник затверджений ВАКУ України як наукове фахове видання, в якому можуть публікуватися результати дисертаційних робіт на здобуття наукового ступеня доктора і кандидата наук з педагогіки (постанова Президії ВАКУ України № 1-05/7 від 9.06.1999 р. та додаток до постанови ВАКУ України від 11.10. 2000 р. № 1 – 03/8).

За достовірність фактів, дат, назв і т. п. відповідають автори статей. Думки авторів можуть не збігатися з позицією редколегії. Рукописи рецензуються і не повертаються.

Адреса редакції: 33028 м. Рівне, вул. Остафова, 31.
Рівненський державний гуманітарний університет

ISBN 966 — 7281 — 06 — 6.

© Рівненський державний гуманітарний університет,

2001

УДК: 373. 51. 09

Е. О. СІЛКОВА

ДО ПИТАННЯ ПРО ІСТОТНІ ОЗНАКИ ОСОБИСТІСНО-ОРІЄНТОВАНОГО НАВЧАННЯ

Протягом ХХ століття навчальний процес у більшості країн відбувався в умовах колективної форми організації навчання, а у нас в країні - на основі єдиних принципів, правил, програм і підручників. Разом з тим, вчителі-новатори та прогресивні дослідники, знаючи недоліки традиційного навчання, шукали шляхи і засоби їх подолання та задоволення запитів і потреб кожної особистості. Таким чином, завдяки дослідженню різноманітних проблем диференціації та індивідуалізації навчального процесу, розвивального та випереджаючого навчання, програмованого та проблемного навчання, педагогіки співробітництва тощо, накопичувався емпіричний матеріал для особистісно-орієнтованого навчання. Для того, щоб не повторювати помилок минулого, слід виявити сутність та теоретико-методичні основи пропонованих інновацій.

Друга половина ХХ століття в історії розвитку школи характеризується появою новітніх технологій навчання, серед яких чільне місце займають диференційоване, індивідуалізоване, проблемне, програмоване, розвиваюче, випереджаюче, особистісно-гуманне, комп'ютеризоване, особистісно-орієнтоване, педагогіка співробітництва, оптимізація навчання тощо. Кожна з названих моделей має свої особливості та специфіку. Разом з тим, детальний аналіз названих систем навчання дозволяє виділити їх спільні риси, серед яких можна знайти суттєві та несуттєві ознаки. Найістотнішими ознаками інноваційних технологій можна обґрунтовано вважати спрямованість на задоволення потреб та запитів особистості, на досягнення оптимального розвитку кожного школяра, на підготовку підростаючого покоління до життя і діяльності у нових соціально-економічних умовах.

У період розбудови системи національної освіти України в основу цієї роботи покладені принципи гуманності, народності, природовідповідності, диференціації, особистісної зорієнтованості. Підготовка концепцій різних ланок національної школи та державних освітніх стандартів на вказаних принципах спричинили переорієнтацію традиційного навчання, яке вже давно перестало задовольняти вимоги суспільства та кожної окремої людини, на особистісно-орієнтовані та особистісно-гуманні навчальні технології. У зв'язку зі сказаним постає проблема виявлення відмінностей та особливостей особистісно-орієнтованих та традиційних систем навчання, зокрема визначення істотних ознак особистісно зорієнтованих моделей навчання. Успішне розв'язання цього завдання сприятиме розумінню сутності феномена особистісно-орієнтованого навчання вчителями-практиками, а отже, і подальшому їх впровадженню в масову практику роботи шкіл.

Загальновизнано, що високий рівень розвитку будь-якої науки характеризується досконалістю понятійно-термінологічної системи, якій властиві аспектна чистота, предметна визначеність понять, однозначність їх трактування та продуктивність використання як засобу пізнання. Лише за таких умов можна чітко визначити предмет дослідження та зробити зрозумілими для всіх результати проведеної роботи, що детермінує ефективне їх використання у практиці роботи масової школи. На жаль, при аналізі дидактичних і методичних досліджень доводиться досить часто стикатися з неусталеністю застосовуваної термінології. Це проявляється в тому, що один і той самий термін використовується для позначення схожих, або навіть і різних понять. Особливо часто таке явище спостерігається в публікаціях вчителів у періодичній педагогічній пресі. Причиною вказаного явища справедливо вважається невисока методико-математична підготовка значної частини вчителів початкових класів. На жаль, це не вина, а біда найсумлінніших у своєму загалі вчителів школи, бо їх

підготовка у вищих навчальних закладах носить енциклопедичний, а не строго цілеспрямований характер.

У наукознавстві обґрунтовано, що становлення та формування понять відбувається у процесі предметно-практичної, діяльності, коли вичленяться закономірні зв'язки та істотні відношення між предметами та явищами. Як правило, результатом проведеної роботи стає формулювання означення поняття, в якому відображені істотні ознаки, множина яких складає зміст цього поняття. Історія розвитку школи та психолого-педагогічної науки дозволяє стверджувати, що кожна нова система, модель чи технологія навчання не виникає на порожньому місці, а стає наслідком використання та аналізу попереднього педагогічного досвіду, логічної обробки, систематизації, осмислення та глибоких теоретичних узагальнень накопиченого експериментального матеріалу. Виходячи саме з таких позицій, спробуємо виявити істотні ознаки особистісно-орієнтованого навчання математики молодших школярів.

На основі аналізу теорії та практики навчання математики молодших школярів можна обґрунтовано стверджувати, що серед низки причин, які обумовили появу, теоретичну розробку та необхідність практичної реалізації у роботі закладів освіти систем та моделей навчання, що ґрунтуються на принципах природовідповідності, диференціації, індивідуалізації та особистісної зорієнтованості, є неможливість створити умови для того, щоб навчити всіх і кожного математики на єдиному високому рівні. Хоча, слід відмітити, що інтерес науковців та вчителів-практиків до вказаних проблем протягом різних періодів то підвищувався, то спадав.

У наш час авторитарно-дисциплінарний спосіб втратив у теорії, а у практиці поступово втрачає свою всеохоплюючу роль. Йому на зміну приходять гуманно-особистісні та особистісно-орієнтовані моделі організації навчального процесу. Саме тому необхідно з'ясувати сутність їх істотних ознак. Це особливо важливо зробити з огляду на те, що досвід використання нового у практиці навчання характеризується, як правило, повільністю. Сказане пояснюється вадами у психолого-педагогічній та методичній підготовці певної частини вчителів початкових класів, а тому вони не можуть успішно втілювати у життя ідеї особистісно-орієнтованого навчання. Справа в тому, що у процесі керівництва навчальною діяльністю учнів вчителі орієнтуються лише на різні форми зовнішнього підкріплення, не знаючи, що відбувається у свідомості школярів при застосуванні того чи іншого методичного прийому. Вони не знають як змінити зовнішні умови, щоб одержати проєктовані зміни у розвитку певних якостей індивіда. Крім того, психолого-педагогічна та методична наука не дають в розпорядження вчителів достатньої кількості дидактичних матеріалів для успішного впровадження у навчальний процес пропонованих інновацій.

Протягом останнього десятиріччя вийшли з друку монографії, в яких розглядаються різноманітні аспекти особистісно-орієнтованого навчання, виховання та розвитку школярів (роботи Ш.Амонашвілі, І.Беха, В.Бондаря, І.Волощука, В.Ільїна, Н.Кичук, С.Лисенкової, С.Логачевської, С.Сисоевої, І.Якиманської та ін.). Спробуємо на основі їх аналізу з'ясувати сутність поняття, для позначення якого використовується термін "особистісно-орієнтоване навчання", тобто виділимо його істотні ознаки. Зауважимо, що на новизну, нетрадиційність та неусталеність цього поняття вказує те, що такого означення немає у Педагогічному словнику, Педагогічній енциклопедії і в Українському педагогічному словнику. Відсутнє вказане означення і в більшості нових посібників для вчителів і підручників для студентів. Приємний виняток становить "Дидактика початкової школи" (автор О.Савченко), в якій є означення розглядуваного поняття та певні його ознаки.

Під особистісно-орієнтованим навчанням пропонується розуміти організацію навчання, яке ґрунтується "на засадах глибокої поваги до особистості вихованця, врахуванні особливостей індивідуального розвитку, ставленні до нього як до свідомого відповідального суб'єкта навчально-виховної взаємодії". Таке навчання "передбачає формування цілісної особистості, яка усвідомлює свою гідність і поважає інших людей" [8;406]. Виходячи з такого означення, проаналізуємо з точки зору наявності ознак особистісно-орієнтованого навчання роботи Ш.Амонашвілі, І.Беха, О.Савченко, І.Якиманської, в яких найбільш повно розкрито різноманітні аспекти особистісно-орієнтованого підходу до навчально-виховного процесу.

Аналіз вказаних робіт та вивчення досвіду роботи вчителів-новаторів показали, що однією з найхарактерніших ознак особистісно-орієнтованого навчання є використання при його побудові найсучасніших досягнень дидактики, психології, методики викладання математики, коли дирекція навчального закладу та вчителі розуміють, а саме головне, грамотно

використовують теоретико-методичні основ навчання, виховання та розвитку особистості. Якщо при традиційному навчанні спосіб спілкування є авторитарним, то при особистісно-орієнтованому однією з основних форм спілкування між вчителями, між учителями і учнями, між вчителем і учнем, між учнями стає співробітництво, діалог між всіма його учасниками.

Наступною ознакою, яку можна виділити при аналізі робіт [1; 2; 3; 7; 8; 9; 15], є спрямованість організації навчально-виховного процесу на максимальну активізацію внутрішніх ресурсів кожної дитини, на формування умінь самостійно справлятися з труднощами, що виникають. Завдяки цьому між діяльностями вчителя та учнів існує зв'язок, який дозволяє успішно здійснювати навчальну, виховну та розвивальну функції навчання та спрямовувати навчальний процес на задоволення потреб суспільства і запитів конкретної особистості. Завдяки цьому у таких навчальних закладах існує комфортне середовище і створені можливості для всіх і для кожного зокрема для випробовування себе у різних видах творчої діяльності.

Якщо навчальний процес має особистісну спрямованість, то він, як правило, будується за схемою прогнозування - діагностика - навчання - діагностика - навчання - діагностика. В цьому випадку створюються умови для задоволення індивідуальних і вікових потреб та запитів, для розвитку особистості з опорою на закономірності навчання, виховання та розвитку. Крім того, у навчальному процесі наявна цілеспрямована стратегія на перспективу. Завдяки цьому методика навчання пристосована до реалізації в оптимальному обсязі навчальних можливостей кожного школяра з метою стимулювання його розвитку та саморозвитку. Разом з тим, учні та батьки мають можливості для вільного вибору рівня вивчення навчальних предметів.

Аналіз діяльності вчителя при особистісно-орієнтованому навчальному процесі показує, що для викладання в цьому випадку властиві робота з створення необхідних і достатніх умов для формування у школярів правильної самооцінки, з формування вмінь прогнозувати наслідки навчального процесу, із залучення учнів до самоаналізу способів своєї діяльності, а також сформованість у нього умінь стимулювати самооцінку, самопізнання і самовдосконалення у різних видах діяльності з опорою на різні стимули. Діяльність вчителя у цьому випадку спрямована на формування у кожної дитини відповідних прийомів розумової діяльності, на оволодіння способами мислення. При такій організації навчального процесу вчитель підбирає такі методи, зміст, засоби навчання, які спрямовані на максимальну активізацію внутрішніх ресурсів кожної дитини, на формування умінь самостійно здобувати знання відповідно до власних потреб і запитів, на вироблення умінь самостійно справлятися з труднощами у навчанні. Цілком зрозуміло, що будувати навчальний процес на таких засадах неможливо, якщо у вчителя відсутні знання про індивідуально-психологічні та вікові можливості дітей його класу, уміння враховувати їх при організації та функціонуванні навчально-виховного процесу.

Разом з тим, навіть при наявності вказаних умінь та якостей без поваги, довіри до учнів, без віри в їх здібності та можливості, без розуміння реакції кожного школяра на свої дії, без володіння собою навчання не стане особистісно-орієнтованим, бо буде відсутня атмосфера емоційного благополуччя, духовного взаємозбагачення. Адже саме це у багатьох випадках стає причиною відсутності у вчителя "особистісного бачення", "особистісного розрізнення" і "особистісної значущості" кожного, конкретного учня. У цьому випадку вчитель втрачає здатність до прогнозування та діагностування очікуваних результатів, до аналізу і самоаналізу діяльностей викладання та учіння. У результаті стає неможливим створення з врахуванням потреб і запитів учня ідеальної і реалістичної моделі (за термінологією І.Беха), на основі якої розробляється відповідна схема дій та підбираються способи її реалізації. У протилежному разі вчитель не буде створювати учням умов для досягнення та самостійного розв'язування усвідомлених ними завдань.

Аналіз робіт Ш.Амонашвілі, І.Беха, О.Савченко, Г.Селевко, І.Якиманської та ін. дозволяє твердити, що найбільш складною проблемою є виділення ознак особистісно-орієнтованого навчання у діяльності учня. Навчання не буде особистісно-орієнтованим, якщо у учня відсутнє прагнення оволодіти способами навчальної діяльності, виробити у себе уміння проводити самооцінку, оцінювати наслідки навчального процесу для себе, інших людей та суспільства в цілому. Намагання самопізнати та самовиразити себе у різних видах діяльності, наявність у учня установки на активізацію своїх внутрішніх ресурсів, на формування умінь

самостійно справлятися з труднощами, що виникають у навчанні, спрямованість його діяльності на формування у себе умінь самостійно здобувати знання відповідно до власних потреб і запитів, а не на основі бажання догодити вчителю, батькам, друзям чи навіть суспільству – все це ознаки особистісно-орієнтованого навчання. Крім того, особистісна зорієнтованість навчання значною мірою залежить від позитивного ставлення школярів до вчителів, до своїх однокласників, від правильної реакції на незгоду з своїми діями. Досвід роботи в умовах такої організації навчального процесу показує, що успіху можна досягти лише тоді, коли у учня є правильні уявлення про себе як про особистість, яка не може існувати без зв'язку з потребами інших і суспільства, повага до інших, прагнення до самостійної постановки та розв'язування усвідомлених навчальних задач.

Ми усвідомлюємо, що виділені нами істотні ознаки особистісно-орієнтованого навчання не являють собою завершеної системи і далекі від досконалості. У майбутньому слід створити науково обґрунтовану класифікацію таких ознак, щоб глибше проникнути в сутність особистісно-орієнтованого навчання, з метою озброєння вчителів знаннями, необхідними для роботи в умовах розбудови національної школи України. Застосування особистісно-орієнтованого навчання математики в практиці роботи масової школи вимагатиме покращання методико-математичної підготовки вчителів початкових класів, сприятиме підвищенню результативності вивчення одного з об'єктивно найскладніших навчальних предметів у школі. Разом з тим, для цього будуть необхідні нові навчальні плани, відповідні підручники та посібники для вчителів і учнів.

ЛІТЕРАТУРА

1. Амонашвили Ш. Личностно-гуманная основа педагогического процесса. – Минск, 1990.
2. Амонашвили Ш. Психологические основы педагогики сотрудничества. – К., 1991.
3. Бех І. Особистісно зорієнтоване виховання. – К., 1998.
4. Бондар В. Дидактика: ефективні технології навчання студентів. – К., 1996.
5. Кичук Н. Формування творчої особистості вчителя. – К., 1991.
6. Освітній стандарт з математики: Проект. // Математика в школі. – 1998. – N 1. – С. 6-19.
7. Савченко О. Альтернативні можливості початкової освіти. // Поч. школа. – 1994. – N 5. – С. 3-6.
8. Савченко О. Дидактика початкової школи. – К., 1997.
9. Селевко Г. Современные образовательные технологии. – М., 1998.
10. Сисоєва С. Основи педагогічної творчості вчителя. – К., 1994.
11. Сілков В., Сілкова Е. Психолого-методичні основи особистісно-орієнтованого формування математичних понять. – В кн.: Оновлення змісту і методів психології освіти та професійної орієнтації // Наукові записки Рівненського педінституту. Випуск 4. – Рівне: РДП, 1998. – С. 103-108.
12. Сілков В. Проблема реформування національної школи і класифікація методичних основ навчання // Нова педагогічна думка. – 1999. – N 2. – С. 10-14.
13. Сілков В. Деякі аспекти теоретико-методичних основ особистісно-орієнтованого навчання математики молодших школярів. – В кн.: "Оновлення змісту, форм та методів навчання і виховання в закладах освіти" // Наукові записки Рівненського педінституту. Випуск 7. – Рівне: РЛП, 1999. – С. 68-75.
14. Сілков В. Освітній стандарт з математики та методичні основи навчання // Математика в школі. – 1999. – №4. – С. 26-27.
15. Якиманская И. Личностно-ориентированное обучение в современной школе. – М., – 1996.
Одержано редакцією 17.01.2001.

УДК: 370. 1

І. А. ВОРОБІЙОВА

СОЦІОКУЛЬТУРНА КОМПЕТЕНЦІЯ ЯК СИСТЕМА ЗНАНЬ, ВМІНЬ І НАВИЧОК УЧНІВ

У процесі навчання іноземної мови важливо залучати учнів до нової національної

ЗМІСТ

<i>Бех І. Д., Павелків Р. В.</i> Пріоритети виховання сучасної вузівської молоді	3
<i>Воробйова Л. М.</i> Проблеми мовної освіти школярів у науковій спадщині К.Д.Ушинського	7
<i>Карпенчук С. Г.</i> А.С.Макаренко і соціометричне дослідження	9
<i>Наливайко І. П.</i> Організація виховної роботи учнів засобами мистецтва у Павлиській середній школі	13
<i>Антонець Н. Б.</i> Спиридон Черкасенко: умови здобуття педагогічної освіти і становлення світогляду	17
<i>Бричок С. Б.</i> Становлення та розвиток церковнопарафіяльних шкіл на Волині	23
<i>Філоненко Р. С.</i> Товариство “Просвіта” у боротьбі за збереження та розвиток українського шкільництва на Волині в період польської влади	26
<i>Сойчук Р. Л.</i> Оновлення змісту освіти у Великій Британії в 90-х роках ХХ століття	28
<i>Петренко В. В.</i> Сутність патріотизму як моральної якості особистості, його зміст і внутрішня структура	30
<i>Пальчевський С. С.</i> Віра як педагогічна категорія	32
<i>Сілкова Е. О.</i> До питання про істотні ознаки особистісно-орієнтованого навчання	35
<i>Воробйова І. А.</i> Соціокультурна компетенція як система знань, вмінь і навичок учнів	39
<i>Дупак Н. В.</i> Проблеми виховання культури праці учнівської молоді у Німеччині	43
<i>Ставицька О. Г.</i> Паралінгвістичні засоби у структурі мовленнєвого впливу: визначення понять	45
<i>Петрова М.</i> Сугестопедичні принципи навчання	48
<i>Безкоровайна О. В.</i> Теоретико-практичні основи миротворчої діяльності учнівської та студентської молоді	50
<i>Янциур М. С., Войтко А. І.</i> Підготовка майбутніх учителів трудового навчання до реалізації професійної активізації учнівської молоді	53
<i>Литвиненко С. А.</i> Соціалізація та виховання як педагогічні категорії	61
<i>Кириленко С. В.</i> Технології валеологічної освіти та виховання	64
<i>Ігнатенко Г. В.</i> Значення самостійної практичної роботи в процесі трудового навчання для розвитку та виховання школярів	69
<i>Галатюк Ю. М.</i> Психолого-педагогічні особливості процесу розв’язування творчої навчальної задачі	72
<i>Свириденко С. О.</i> Робота класного керівника з формування здорового способу життя школярів	76
<i>Кирильчук Ю. В.</i> Вправи на заняттях з автосправи як засіб індивідуалізації процесу навчання студентів	82
<i>Роценюк А. М.</i> Проблеми адаптації студентів першокурсників у вищому навчальному закладі	85
<i>Сидоренко В. В., Щетина Н. П.</i> Робочий зошит як засіб оптимізації навчально-пізнавальної діяльності школярів на уроках креслення	89
<i>Пилипенко О. І.</i> Превентивна освіта в контексті соціалізації студентів	96
<i>Оржеховська В. М.</i> Проблема формування здорового способу життя в системі підготовки студентів	99
<i>Терешко Т. В.</i> Особливості становлення і розвитку жіночої освіти на Волині в кінці ХІХ –	10

поч. XX ст. в умовах імперської політики царату	3
Буцяк В. І. Педагогічна культура в системі професійної підготовки майбутніх вчителів музики	10 8
Лесняк Н. В. Спрямування мовленнєвої роботи на заняттях з образотворчого мистецтва	11 3
Тюска В. Б. Творчість – як діяльнісний спосіб життя особистості	11 6
Яковенко Л. П. Виконавський аспект підготовки вчителів музики	11 9
Черній А. Л. Творчий потенціал учителя як один із пріоритетних напрямів національної освіти	12 3
Харламенко В. Б. Стан і проблеми професійної орієнтації учнів у роботі вчителя трудового навчання	12 6
Сингаївський Д. В. Використання відомих конструкцій “вічних” двигунів в процесі вивчення основ наук і трудової підготовки школярів	13 0
Смалько М. Ф. Індивідуально-особистісний аспект у розвитку музичної обдарованості: традиції та сучасність	13 5
Димченко С. С. Специфічні прийоми вивчення музичних творів напам’ять	13 9
Сяська В. Н. Метод інтеграційно-спеціалізованого навчання зі зворотним зв’язком з курсу “інженерна графіка” – основа творчої моделі освіти для XXI століття	14 3
Яцейко В.А., Сех І.С. Інтерактивна модель навчання, як один із дидактичних пошуків в процесі гуманізації освіти	14 8
Відомості про авторів	15 5

Наукове видання

Оновлення змісту, форм та методів навчання і виховання в
закладах освіти

Збірник наукових праць

Наукові записки Рівненського державного гуманітарного університету

Випуск 15

Заснований в 1996 р.

Відповідальний за підготовку збірника до видання Янцур М.С.

Редактор Бричок Б. П.

Технічний редактор Курченко Н.Б.

КОМП'ЮТЕРНА ВЕРСТКА БОНДАРЯ А. М.

Здано до набору 20.01.2001 р. Підписано до друку 30.03.2001 р.

Формат 60x84 1/8. Папір офсетний № 1. Гарнітура Times New Roman. Друк різнографічний.

Ум. друк. арк. 19,55. Обл. вид. арк. 19,92. Замовлення № 127 Тираж 100.

Адреса редакції: 33028 м. Рівне, вул. Остафова, 31

Рівненський державний гуманітарний університет, кафедра професійної педагогіки і трудової підготовки
(к. 98, тел. 22-11-18)

Віддруковано в редакційно-видавничому відділі
Рівненського державного гуманітарного університету
33028 м. Рівне, вул. С.Бандери, 12, тел. 26-48-83

О – 59 Оновлення змісту, форм та методів навчання і виховання в закладах освіти: Збірник наукових праць: Наукові записки Рівненського державного гуманітарного університету. Випуск 15. — Рівне, РДГУ, 2001р. — 160 с.

ISBN 966 — 7281 — 06 — 6.

Збірник наукових праць містить статті з актуальних проблем теорії та історії педагогіки, дидактики, методики навчання, виховання і розвитку дітей та учнівської молоді в закладах освіти.

Опубліковані матеріали можуть бути корисними для науковців, практичних психологів, учителів, викладачів та студентів педагогічних університетів, інститутів та коледжів.

УДК: 37: 371: 372: 373: 378

ББК 74.20